

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № № 35–37. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
2. Бергман В. Административно-процессуальное право Германии. 2-е изд., перераб. Москва : Инфотропик Медиа, 2013. 288 с.
3. Брокер Л. Инквизиционный принцип в административном праве (административная процедура и административный процесс). *Ежегодник публичного права 2018 : Принципы административных процедур и административного судопроизводства*. Москва : Инфотропик Медиа, 2018. С. 11–27.
4. Адміністративно-процесуальний кодекс Естонії від 27 січня 2011 р. URL: https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ruseadused/АДМИНИСТРАТИВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНИЙ%20КОДЕКС_29.03.2015.pdf.
5. Хайнтцен Маркус. Запрет представления доказательств при пропуске процессуального срока (преклозия) в системе административно-судебной защиты в Германии. *Law Enforcement Review*. 2019. Vol. 3. № 2. Р. 77–83.
6. Пирлинжейру Р. Современные вызовы, стоящие перед административное юстицией Латинской Америки. *Государство и право*. 2018. № 8. С. 107–133.
7. Пуделька Й. Общие принципы административного производства. *Ежегодник публичного права 2018 : Принципы административных процедур и административного судопроизводства*. Москва : Инфотропик Медиа, 2018. С. 2–10.
8. Андреева И. Принципы судопроизводства во Франции. *Вестник экономической безопасности*. 2016. № 1. С. 15–19.
9. Code de justice administrative. Dernière modification 1 janvier 2016. URL: http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITE_XT00000607093.
10. Казандзис Х. Оспаривание нормативных административных актов в Республике Болгария. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 310–315.

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.28>

ТОПОЛЯ Р.В.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ
ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ РЕГУЛЮВАННЯ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ**

У статті проаналізовано поняття «адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації» та доповнено зміст поняття «адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів». Обґрунтовано доцільність розглядати зміст адміністративно-правового статусу, включаючи до його складу суб'єктивні права, юридичні обов'язки особи сукупно з їх правосуб'єктністю та адміністративною відповідальністю, а в деяких ситуаціях – і дисциплінарною відповідальністю. Наголошено, що експертна служба Міністерства внутрішніх справ України сьогодні є невід'ємним складником системи експертного забезпечення досудового слідства і правосуддя в Україні, організаційна побудова якої закріплена законодавчо і представлена науково-дослідними й іншими установами судових експертиз Міністерства юстиції та Міністерства охорони здоров'я України, експертними службами Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборо-

© ТОПОЛЯ Р.В. – кандидат юридичних наук, докторант (Науково-дослідний інститут публічного права)

ни України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України. Визначено, що поняття правового статусу є вихідним для поняття адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів. Найбільш доцільно під правовим статусом розуміють сукупність прав і свобод, обов'язків та відповідальність, що встановлюють правовий статус органу чи конкретної особи в суспільстві. Зроблено висновок, що адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації – це сукупність обов'язків, прав та спеціальних навиків і знань, які дозволяють суб'єктам публічної адміністрації здійснювати два види відносно відокремлених адміністративних дій – проводити експертизу документів і транспортних засобів зі складанням адміністративного акта індивідуального узагальнювального характеру, єдиного за своєю юридичною природою, забезпечувати документальну та транспортну експертизу транспортних засобів – формально як нероздільних одне від одного предметів.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, органи публічної адміністрації, експертно-криміналістичні дослідження, транспортні засоби.

The article analyzes the notion of “administrative-legal status of public administration entities” and supplemented the content of the notion of “administrative-legal status of public administration entities that regulate public administration entities”. It is reasonable to consider the content of the administrative legal status, including the subjective rights, legal obligations of the person, together with their legal personality, and administrative responsibility. It is emphasized that the expert service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine today is an integral part of the system of expert support of pre-trial investigation and justice in Ukraine, the organizational structure of which is enshrined legally and presented by research institutions and other institutions of judicial expertise of the Ministry of Health of Ukraine, expert services. The Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Security Service of Ukraine and the State Border Service of Ukraine. It is determined that the concept of legal status is a source for the concept of administrative and legal status of public administration entities that regulate expert forensic investigations of vehicles. Under the legal status, it is most appropriate to understand the totality of rights and freedoms, duties and responsibilities that establish the legal status of an authority or a specific person in society. It is made that the administrative-legal status of the subjects of the public administration is the totality of the responsibilities, the special skills and the know-how are allowed to the subjects of the public by drafting an administrative act of an individual generic character, united solely with one's legal nature, to secure a documentary transactional identity a.

Key words: administrative and legal status, public administration bodies, forensic research, vehicles.

Вступ. На сучасному етапі розвитку України неабиякого значення набуває дослідження суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів. Адаже зміна державно-політичного режиму, що нині має місце в Україні, на порядок денний висуває питання реформування взаємовідносин між громадянським суспільством і воєнізованими структурами відповідно до вимог часу [1, с. 69], зокрема й судовими експертами та органами публічної адміністрації, в яких вони працюють, для ефективного забезпечення прав і свобод людини.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати поняття «статус суб'єкта публічної адміністрації» та визначити основні ознаки, які притаманні суб'єкту публічної адміністрації, що здійснюють регулювання експертно-криміналістичні дослідження транспортних засобів.

Результати дослідження. На думку Д. Зеркалова, транспорт (від латинського *transporto* – «переносу, переміщую, перевозжу») – одна з найважливіших галузей матеріального виробництва, яка забезпечує виробничі та невиробничі потреби галузей економіки і населення в перевезеннях. Економіка будь-якої держави не може ефективно функціонувати без транспорту. Він відіграє значну роль у задоволенні потреб країни у вантажних і пасажирських перевезеннях [2, с. 3].

На слушний погляд В. Присяжнюка, законодавством України про дорожній рух та автомобільний транспорт визначено, що основними завданнями державного регулювання та контролю у сфері автомобільного транспорту є створення умов для безпечного, якісного й ефективного перевезення пасажирів [3, с. 35].

Особливе значення для розкриття місця й ролі поняття та змісту адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів, становить категорія правового статусу. Автор зосереджує увагу на понятті статусу в адміністративному праві, проте перед цим слід дослідити дефініції статусу в юридичній науці.

Ще в працях давньоримських учених було знайдено перші згадки про юридичний статус [4, с. 10–11]. Під статусом (від лат. status – «положення, становище») розуміється правове положення (сукупність прав і обов'язків) фізичної чи юридичної особи [5, с. 3].

У своїх працях М. Рассолов, В. Лучинін, Б. Ебзеєв влучно зазначають, що під правовим статусом слід розуміти «сукупність прав і свобод, обов'язків та відповідальність, що встановлюють правовий стан органу чи конкретної особи в суспільстві» [6, с. 217].

В юридичній літературі зміст правового статусу особи трактується в чотирьох основних аспектах: по-перше, правовий статус особи ототожнюється з правосуб'єктністю; по-друге, правовий статус устанавлюється нормативно-правовими актами, що визначають суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи; по-третє, правовий статус особи визначається нормативно-правовими актами, які встановлюють суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи сукупно з їх правосуб'єктністю [7, с. 10]; по-четверте, правовий статус розглядається як система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків та юридична відповідальність, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто як такий, що має правосуб'єктність) координує свою поведінку в суспільстві [8].

У британській енциклопедії поняттю «статус» приділяється певна увага. Автори цього популярного видання розглядають загальне поняття соціального статусу як так званий статус щодо рангу, яким людина володіє, з супутніми правами, обов'язками і способом життя, у соціальній ієрархії, заснованій на честі і престижі. Статусом, як правило, прописується те, що призначається особам при народженні без посилання на будь-які вроджені здібності, або те, чого вони досягли завдяки особливим якостям чи отримали за конкурсом завдяки індивідуальним зусиллям. Статус, як зазначається у відомій Британській енциклопедії, визначено на основі статі, віку, раси, сімейних відносин або народження. У той же час поняття «статус» може бути заснованим на освіті, професії, сімейному стані або інших чинниках [9].

На погляд Я. Толочко, під правовим статусом особи слід розуміти комплексну правову категорію, що характеризує правове положення суб'єкта як представника соціальної групи, відокремленого за певними юридично значущими ознаками (наприклад, вид діяльності, професійний рівень, вік тощо) та відповідно до законодавства, наділеного спеціальними додатковими правами й обов'язками [10, с. 181].

Досліджуючи певний науковий доробок, доходимо думки, що правове положення ототожнюється з компетенцією чи повноваженнями [11, с. 34], однак у цьому разі не можна погодитися з такими поглядами, адже дотримуємося інших – що все ж таки ці категорії є елементами правового статусу.

Отже, поняття правового статусу є вихідним для поняття адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів. Найбільш придатними для цього дисертаційного дослідження є погляди тих науковців, які під правовим статусом розуміють сукупність прав і свобод, обов'язків і відповідальність, які встановлюють правовий стан органу чи конкретної особи в суспільстві.

При цьому особливе значення для комплексного розкриття місця й ролі адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів, становить категорія адміністративно-правового статусу. Отже, варто поглянути на близьке, суміжне визначення адміністративно-правового статусу.

Важко назвати такого вченого-юриста, який би не торкався у своїх працях визначення адміністративно-правового статусу. Часто в наукових працях розглядають визначення певного органу – наприклад, адміністративно-правовий статус прокуратури [11, с. 50], посадової особи податкової міліції [12, с. 10], керівників органів виконавчої влади [13, с.11], громадських організацій [14, с. 13] тощо.

На погляд професорів В. Галунька, В. Олефіра та С. Короеда, адміністративно-правовий статус особи – це сукупність юридичних засобів, які характеризують місце і роль фізичної або юридичної особи в адміністративно-правових відносинах. Визначальними для аналізу адміністративно-правового статусу особи є такі юридичні елементи: 1) публічні суб'єктивні права та юридичні обов'язки; 2) обсяг і характер правосуб'єктності; 3) адміністративна відповідальність; 4) у деяких випадках – дисциплінарна відповідальність посадових осіб публічної адміністрації [15, с. 124].

На погляд Д. Бахраха, адміністративно-правовий статус індивідуального суб'єкта – це правове положення особи в її відносинах із суб'єктами виконавчої влади, врегульоване нормами державного та адміністративного права. Він є складником загального правового статусу громадянина [16, с. 124]. У працях О. Скакун автора зацікавило таке визначення, що суб'єкти правовідносин – це сукупність осіб, які беруть участь у правовідносинах (не менше двох – уповноважений і зобов'язаний) [17, с. 377].

Суб'єкт правовідносин, на думку М. Цвіка, – це такий учасник суспільних відносин, який є носієм юридичних прав та обов'язків [18, с. 338]. В. Нерсесянц зазначає, що суб'єкти (учасники) правовідносин – це суб'єкти права, що наділені передбаченими реалізованими нормами права правоздатністю, дієздатністю і деліктоздатністю [19, с. 509].

Суб'єкт адміністративного права, як влучно зазначає професор Т. Коломоець, – це юридична чи фізична особа, що є носієм прав і обов'язків у сфері державного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, та має здатність надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [20, с. 25].

Найбільш вдалу позицію щодо окресленої проблематики займає група вчених, які розглядають зміст адміністративно-правового статусу, включаючи до його складу суб'єктивні права, юридичні обов'язки особи сукупно з їх правосуб'єктністю та адміністративною відповідальністю, а в деяких ситуаціях – і дисциплінарною відповідальністю.

Суб'єктами публічної адміністрації, що здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів, є Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України, експерти лабораторії авто технічних досліджень та криміналістичного дослідження транспортних засобів ДНДЕКЦ, Управління безпеки дорожнього руху МВС України, які відповідно до адміністративно-правових норм мають право реалізовувати покладену на них у цій сфері компетенцію.

Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України включає такі підрозділи: Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, науково-дослідні експертно-криміналістичні центри при головних управліннях МВС України, м. Києві та Київській області, управліннях МВС в областях. Ці підрозділи є багатопрофільними експертними установами, які проводять експертні дослідження в кримінальних справах за такими основними видами судових експертиз: криміналістичні; матеріалів, речовин і виробів з них; біологічні (зокрема молекулярногенетичні); інженернотехнічні (пожежотехнічні, вибуховотехнічні, автотехнічні); економічні; товарознавчі тощо. Функцію науково-методичного центру здійснює Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр, безпосередньо підпорядкований Міністру внутрішніх справ України [21, с. 11].

Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України сьогодні є невід'ємним складником експертного забезпечення досудового слідства і правосуддя в Україні, організаційна побудова якої закріплена законодавчо і представлена науково-дослідними й іншими установами судових експертиз Міністерства юстиції та Міністерства охорони здоров'я України, експертними службами Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Система експертного забезпечення досудового слідства і правосуддя в державі відповідає подальшому розвитку інституту судової експертизи й ефективному впровадженню науково-технічних методів і засобів в експертну діяльність, оскільки саме завдяки належності до різних відомств і виконанню суто своїх специфічних функцій діяльність усіх зазначених вище експертних установ збагачує арсенал техніко-криміналістичних засобів і методів у розкритті злочинів [21, с. 11].

Висновки. Підсумовуючи наведений вище матеріал, можна зробити такі висновки щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів:

1) поняття правового статусу є вихідним для поняття адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних

досліджень транспортних засобів. Найбільш придатними для дисертаційного дослідження автора є погляди тих науковців, які під правовим статусом розуміють сукупність прав і свобод, обов'язків та відповідальність, що встановлюють правовий статус органу чи конкретної особи в суспільстві;

2) особливе значення для комплексного розкриття місця і ролі адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють регулювання експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів, становить категорія адміністративно-правового статусу;

3) адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації – це сукупність обов'язків, прав та спеціальних навиків і знань, які дозволяють суб'єктам публічної адміністрації здійснювати два види відносно відокремлених адміністративних дій – проводити експертизу документів і транспортних засобів, зі складанням адміністративного акта індивідуального узагальнювального характеру, єдиного за своєю юридичною природою, забезпечувати документальну та транспортну експертизу транспортних засобів – формально як нероздільних одне від одного предметів.

Список використаних джерел:

1. Дручек О.В. Громадський контроль за діяльністю міліції у сучасних умовах: нормативні, теоретичні основи, завдання, проблеми організації та здійснення / О.В. Дручек, В.М. Столбовий // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2014. Випуск № 2. Том 3. С. 69–74.
2. Зеркалов Д.В. Безпека дорожнього руху [Електронний ресурс]: Навчальний посібник / Д.В. Зеркалов. Електрон. дані. К. : Науковий світ, 2009. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. Систем. вимоги: Pentium; 512 Mb RAM; Windows 98/2000/XP; Acrobat Reader 7.0.
3. Присяжнюк В. Безпека руху на автомобільних дорогах – у зоні посиленої уваги прокуратури / В. Присяжнюк // Вісник прокуратури. 2012. № 7 (133). С. 34–39.
4. Дідич О.В. Адміністративно-правовий статус торговців цінними паперами : дис. ... кан. юрид. наук. – 12.00.07 / Олександр Володимирович Дідич. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2004. 175 с.
5. Советский энциклопедический словарь : [ок. 80 000 слов] / [Абашидзе И.В., Азимов П.А., Александров А.П. и др.] ; гл. ред. А.М. Прохоров. М. : Сов. энциклопедия, 1990. 1632 с.
6. Теория государства и права : учебник / [под ред. М.М. Рассолова, В.О. Лучина, Б.С. Эбзеева]. М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001. 640 с.
7. Галуцько В.М. Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец.– 12.00.07 / В.М. Галуцько. К., 2011. 18 с.
8. Скакун О.Ф. Теория государства и права : [учебник] / Ольга Федоровна Скакун. Харьков : Консул; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.
9. Social status: [Електронний ресурс] // Британська енциклопедія. 22 січня 2015. Режим доступу : <http://www.britannica.com/EVchecked/topic/551450/social-status>.
10. Толочко Я.М. Правовий статус прокурора: сучасні підходи вдосконалення / Я.М. Толочко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2014. Випуск № 2. Том 4. С. 180–185.
11. Куфарин О.Е. Компетенция местных органов Советов народных депутатов / О.Е. Куфарин, К.Ф. Шеремет. М. : Юрид. лит., 1986. 124 с.
12. Мозоль В.В. Адміністративно-правовий статус посадової особи податкової міліції (організаційно-правові аспекти): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.В. Мозоль, Ірпінь, 2005. 18 с.
13. Армаш Н.О. Адміністративно-правовий статус керівників органів виконавчої влади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Надія Олексіївна Армаш. Київ, 2005. 17 с.
14. Додіна Є.Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні: автореф. дис. ... наук. канд. юрид. наук: 12.00.07 «теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / Є.Є. Додіна – Одеса, 2002. 17 с.
15. Адміністративне право України : підручник / [Галуцько В.В., Олефір В.І., Гридасов Ю.В., Іванишук А.А., Короед С.О.]. Херсон : ХМД, 2013. Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс. 393 с.
16. Бахрах Д.Н. Административное право России. Учебник для вузов. / Демьян Николаевич Бахрах. М. : НОРМА, 2002. 443 с.

17. Скакун О.Ф. Теория государства и права : [учебник] / Ольга Федоровна Скакун. Харьков : Консул; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.

18. Загальна теорія держави і права: [підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / [М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.

19. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства. [ученик для юридических вузов и факультетов] / В.С. Нерсесянц. М. : Издательство НОРМА (Издательство группа НОРМА-ИНФА-М), 2000. 552 с.

20. Адміністративне право України: підручник / [Пирожкова Ю.В., Сінельник Р.В., Лютіков П.С. та ін.]; під ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина, 2010. 480 с.

21. Судовий експерт: психологічні аспекти практичної діяльності: методичний посібник / Міністерство внутрішніх справ України; Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України [авт-упоряд. С.О. Шевцов, С.М. Лозова]. К., 2011. 332 с.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.2-2.29>

ЧИНЧИН О.В.

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ: ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ

Наукова робота присвячена дослідженню дискусійних питань класифікації доходів бюджету. Автор принагідно звертає свою увагу на актуальність обраної теми в контексті формування та розподілу фінансових надходжень в межах бюджетної системи України. Для повноти напрацювання автором були проаналізовані наукові праці інших вчених, які досліджували таку тематику раніше. Для узагальнення доктринальних підходів щодо бюджетної класифікації автор застосовує положення чинного законодавства України. На підставі вивчення приписів Бюджетного кодексу України доведено систематичність класифікації доходів бюджету, яка включає у себе різноманітні показники грошових надходжень відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів. Продовжуючи викладення матеріалів, науковець висловив тезу щодо першочергового значення саме дохідної частини в бюджеті. Адже без доходу неможливо формувати видаткову складову державного або місцевого бюджету. Окремо автор звернув увагу на процесуально-виконавчу характеристику бюджетної класифікації доходів. Додатково увагу було приділено Міністерству фінансів України та Верховній Раді України як ключовим органам державної влади, що пов'язані із затвердженням та зміною класифікації доходів бюджету. У межах наукової розробки проблематики класифікації доходів бюджету дослідник зацентрував свою увагу на ключових критеріях розподілу доходу на групи та підгрупи відповідно до Бюджетного кодексу України. Одним із найбільш важливих дискусійних питань, яке підіймається у публікації, є співвідношення класифікації доходів бюджету з іншими бюджетними класифікаціями, зокрема із класифікацією фінансування бюджету. Для глибинного вивчення питань класифікації доходів бюджету автор приділив увагу податковим та неподатковим надходженням. Зокрема, автор відмежував податкові надходження від неподаткових, зазначивши, як відрізняються і сфери їх використання. Підбиваючи підсумок наукової роботи, автор сформував практичні рекомендації щодо вдосконалення чинного бюджетного законодавства України.

Ключові слова: Бюджетний кодекс України, бюджетна система України, бюджетне законодавство України, бюджет, класифікація доходів.

© ЧИНЧИН О.В. – здобувач кафедри адміністративного та господарського права (Запорізький національний університет)